Streszczenie

Między miejscem, doświadczeniem i słowem.
Studium antropologiczne twórczości Andrzeja Piskulaka

Rozprawa doktorska stanowi pierwsze monograficzne opracowanie twórczości Andrzeja Piskulaka – poety, prozaika, dramaturga i publicysty związanego z regionem świętokrzyskim. Jej celem jest ukazanie całego dorobku autora jako spójnego projektu literackiej antropologii miejsca, w którym doświadczenie przestrzeni, pamięci, drogi i słowa współtworzy sposób rozumienia ludzkiej egzystencji. Praca obejmuje wszystkie zasadnicze obszary twórczości Piskulaka – poezję, prozę, dramat oraz publicystykę – ujmowane w ich wzajemnych powiązaniach i współtworzące jedną wyobraźnię twórczą.

Przyjęta perspektywa badawcza ma charakter hermeneutyczno-antropologiczny i pozostaje w dialogu z geopoetyką, antropologią miejsca, teorią rytuału oraz badaniami nad pamięcią kulturową. Literatura została ujęta w kategoriach przestrzeni sensu, w której doświadczenie jednostkowe i wspólnotowe przekształca się w strukturę znaczeń organizowaną przez miejsce. Takie ujęcie pozwala odczytać twórczość Piskulaka nie tylko w kontekście literatury regionalnej, lecz również w horyzoncie refleksji nad uniwersalnymi formami ludzkiego bycia w świecie.

Analiza obejmuje biografię formacyjną autora, poezję, prozę, dramat oraz publicystykę, zachowując porządek chronologiczny, a zarazem ukazując ciągłość podstawowych figur wyobraźni twórczej. Szczególną uwagę poświęcono relacjom zachodzącym między poszczególnymi gatunkami literackimi oraz sposobom, w jakie doświadczenia obecne w biografii i działalności publicystycznej ulegają przekształceniu w strukturę dzieła literackiego.

Przeprowadzone analizy pozwoliły wykazać, że twórczość Andrzeja Piskulaka tworzy spójny system znaczeń rozwijany konsekwentnie w poezji, prozie, dramacie i publicystyce. Podstawowe figury organizujące ten projekt – miejsce, dom, droga, pamięć, praca, rytuał, kobieta oraz doświadczenie graniczne – powracają w kolejnych utworach, podlegając przekształceniom, lecz zachowując wspólną logikę sensotwórczą. Szczególnie istotnym rezultatem badań okazało się wykazanie ciągłości wyobraźni twórczej autora: motywy obecne

już we wczesnej poezji rozwijają się następnie w późniejszej prozie, dramacie i publicystyce, tworząc jednolity projekt interpretacyjny.

Rozprawa ukazuje ponadto, że region świętokrzyski nie pełni w twórczości Piskulaka funkcji wyłącznie geograficznego tła wydarzeń, lecz staje się kategorią antropologiczną organizującą doświadczenie człowieka. Krajobraz, dom, miejsca kultu, przestrzenie pracy oraz pamięci współtworzą symboliczny porządek świata przedstawionego, w którym splatają się historia, religijność, codzienność i doświadczenie wspólnoty. Dzięki temu literatura ta przekracza wymiar regionalny, odsłaniając uniwersalne mechanizmy budowania tożsamości i nadawania sensu ludzkiemu doświadczeniu.

Oryginalność rozprawy polega na pierwszym całościowym opracowaniu twórczości Andrzeja Piskulaka oraz zaproponowaniu jej interpretacji w perspektywie literackiej antropologii miejsca. Praca ukazuje wewnętrzną spójność tego dorobku, wykazuje ciągłość wyobraźni twórczej oraz wskazuje na ścisłe związki między poezją, prozą, dramatem i publicystyką. Tym samym wypełnia dotychczasową lukę badawczą oraz sytuuje omawiane pisarstwo w szerszym kontekście współczesnych badań nad geopoetyką, antropologią miejsca i pamięcią kulturową.